

نوشته: شیخ الطائفة ابي جعفر محمد بن الحسن الطوسی.

تحقیق: شیخ عبدالله تهرانی و شیخ احمد ناصح.

ناشر: موسسه معارف اسلامی، قم.

شماره صفحه ها: 569.

شیخ طوسی، از بزرگترین علمای اسلام است.

وی، در سال 385 هـ در شهر طوس دیده به جهان گشود و در همان جا، علوم مقدماتی، فقه، اصول و حدیث را از، استادان عصر خویش فرا گرفت. در سال 408 هـ. ق.

به عراق مهاجرت کرد و در بغداد، حدود پنج سال از پیشوای بزرگ شیعیان، شیخ مفید و برخی اساتید دیگر بهره برد.

پس از رحلت شیخ مفید، حدود 23 سال از محضر پرفیض سید مرتضی و دیگر بزرگان، استفاده های فراوانی بر دو حدود 12 سال پیشوای علمی بغداد بود و کرسی درس عظیم آن جا را بر عهده داشت، سپس به نجف اشرف مهاجرت کرد. در نجف، حوزه علوم اسلامی را بنیاد نهاد و بقیه عمر پربهرکتش را در آن شهر به تألیف، تصنیف و تدریس گذراند و در سال 460 هـ ق. به دیدار حق شتافت(26).

شیخ، عالمی جامع و مسلط بر علوم متداول زمان خود بوده و در زوایای گوناگون فرهنگ اسلامی، قلم زده و آثار گرانبها و ارزشمندی از خود، به جا گذاشته است. درباب عقاید، بویژه مسأله مهدویت و غیبت امام عصر(ع)، افزون بر کتاب تخلص النشافی سید مرتضی، که در جلد اول و چهارم آن درباره امام زمان، به شرح بحث کرده، کتاب جدا گانه ای در خصوص غیبت امام زمان به نام الغیبة، نگاشته است.

این کتاب، از ابتکار و جامعیت کم نظیر شیخ، حکایت دارد، وی در این اثر، به همه جوانب مسأله غیبت، به گونه دقیق و استوار رسیده و پاسخ اشکالات مخالفان را با استدلال به کتاب، سنت و عقل داده است و دیدگاه شیعه را با استدلالهای دقیق، روشن کرده است.

آقا بزرگ تهرانی، در اهمیت و عظمت این اثر ارزنده می نویسد:.

(قد تضمن اقوي الحجج والبراهين العقلية والنقلية علي وجود الامام(ع) وغيبته ثم ظهوره في آخر الزمان...)(27).

(کتاب حاضر) قوی ترین برهانهای عقلی و نقلی بر وجود امام زمان(ع) و غیبت و ظهور آن حضرت را در آخر الزمان، در بر دارد.

شیخ طوسی در مقدمه کتاب، انگیزه تألیف کتاب را چنین بیان می کند:.

(شیخ بزرگوار ما، به من دستور داد، کتابی درباره غیبت صاحب الزمان و سبب دوام غیبت و پاسخ شبهات مخالفان بنویسم.

من، با وجود کمی فرصت و ناراحتی روحی و موانع روزگار، پیشنهاد او را پذیرفتم و به گونه اختصار، آن را تعقیب خواهم کرد.

کتاب الغیبة، امهات مباحث مربوط به غیبت امام عصر(ع) را در بر دارد، از جمله: غیبت، علت و اسباب غیبت، حکمت غیبت و....

در آغاز، با ادله و برهانهای بسیار، وجود امام زمان را و این که حضرت، فرزند بلافضل امام حسن عسکری است، ثابت می کند، به شبهات فرق گوناگون، از جمله: اسماعیلیه، زیدیه، کیسانیه، ناووسیه، واقفیه، فطحیه و...، با استناد به روایات پاسخ می دهد. آن گاه برای رفع استبعاد از غایب شدن حضرت مهدی(ع) به غایب شدن پیامبر(ص) در شعب ابي طالب.

غایب شدن حضرت یوسف، موسی، یونس، اصحاب کهف و... استتهاد می کند و برای طبیعی جلوه دادن طول عمر حضرت، عمر طولانی حضرت نوح، خضر و... را گواه می آورد.

و به این نکته تأکید می ورزد که طولانی کردن عمر افراد برای خداوند توانا، کار مشکلی نیست و او بر هر کاری تواناست و می تواند به افراد عمر طولانی ببخشد و آنان را سالیان سال زنده نگهدارد، چنانکه اهل بهشت، در بهشت جوان می مانند و پیر نمی شوند.

در مورد فلسفه غیبت، ترس از کشته شدن را یادآور می شود و درباره فایده غیبت می نویسد:.

(وجود حضرت، لطفی است و تصرف وی در امور، لطفی دیگر. خدا به وسیله امام، لطف خویش را به انسانها می رساند. فردی را که برای اداره جامعه لازم است، آفریده و حجت را بر مردم تمام کرده، تا اگر خواستند از وجودش بهره ببرند، حجت را بر آنان تمام کرده است. مردم هستند که اسباب ترس و غیبت را فراهم ساخته اند. از جانب خداوند، فیض، کامل است، قابلیت قابل شرط است.).

این کتاب، تا کنون، بارها به چاپ رسیده: نخستین بار در تبریز، چاپ سنگی، سال 1323 هـ. ق. چاپ دوم در نجف در قم و تهران بارها اُفست شده است.

از آن جا که چاپهای پیشین اشتباه بسیار داشته و در مواردی افتادگی، محققان محترم کتاب بر آن می شوند، چاپ تصحیح و تحقیق شده ای از این اثر ارزشمند، عرضه بدارند. از این روی متن آن را، با نسخه آستان قدس رضوی، کتابخانه مدرسه فیضیه، کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی که اصل نسخه نجف است، مقابله می کنند و به گونه ای مطلوب و در خور، به بازار دانش عرضه می دارند.